

Pospíšil, Ivo

**Výzvy současnosti: nová témata české a slovenské literatury
(2000–2017) : úvodní slovo editora**

In: *Výzvy současnosti: nová témata české a slovenské literatury (2000-2017)*. Pospíšil, Ivo (editor). 1. vydání Brno: Jan Sojnek - Galium, 2019, pp. 5-6

ISBN 978-80-88296-05-8

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.81626>

Access Date: 22. 03. 2025

Version: 20250223

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Výzvy současnosti: nová témata české a slovenské literatury (2000–2017)

Úvodní slovo editora

Tradiční brněnské česko-slovenský svazek je tentokrát tematicky zaměřen na nejnovější literární tvorbu českou a slovenskou přibližně v období let 2000–2017. Jde o nové tematické okruhy a problémy, ale samozřejmě v této souvislosti o celou podobu, tvar a žánrovou strukturu literatury a její proměny oproti období těsně předcházejícím, jež pokrývalo léta 1989–1999, aniž by se opomíjela česko-slovenská vztahovost, sblížení i rezistence a sepětí literatury a politiky.

Smyslem publikace je ukázat obě literatury v jejich komplexnosti, nikoli jen podle určitých, často mimoestetických kritérií vybrané autory, díla a témata. I když jde v tomto případě primárně o krásnou literaturu, nelze ignorovat ani to, co bylo vždy pro Brněnské texty k slovakistice charakteristické: souvztažnost umění a společnosti, transcendence od filologie a literární vědy k sociologii, psychologii, politologii a historii. V duchu této tradice tedy jde opět o směřování k serióznímu, nic nezastírajícímu zkoumání česko-slovenských vztahů, zejména v žhavé současnosti, ale jistě i s retrospektivou. Vítání jsou tedy nejen literární vědci, pro něž je krásná literatura hlavním předmětem zkoumání, ale také lingvisté, kulturologové, etnologové, folkloristé, historikové, politologové, psychologové, sociologové a další.

I když se tyto svazky *Brněnských textů k slovakistice* objevují s železnou pravidelností od roku 1998, původně jako doprovodná aktivita bakalářského, magisterského a doktorského studia slovenského jazyka a literatury na Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, byly – až na výjimky – podporovány oficiálními slovenskými místy jen velmi nepravidelně a často se o této aktivitě na Slovensku a ani v České republice neví anebo vědět nechce – nyní s výjimkou Literárního a informačního centra – a jejich výsledky oběma stranami – až na výjimky – v podstatě ignorovány nebo ostrakizovány. Důvody jsou různé a není třeba je zde uvádět. Jedním z nich je však zcela zřejmě to, že tyto texty rozhodně nejsou konjunkturální oslavou česko-slovenských vztahů, což se řadě lidí na obou stranách hrubě nelíbí, neboť na to nejsou z minulosti ani z přítomnosti trpící známým retušováním a komolením zvyklí, ale naopak jejich kritickou analýzou, a také syntézou různých jejich aspektů diachronně a synchronně.

Nedíváme se přitom jen na současnost, ale také na minulost, v níž tkví prameny dnešního stavu i jeho peripetie. Proto u počátků těchto kritických zkoumání byla souvztažnost vzájemnosti a rezistence, což je zcela přirozené pro jakýkoli vztah, jenž se buduje na vzájemném poznání a respektu. Vycházím z dnešní reality velmi slabého vzájemného poznání Čechů a Slováků, o čemž se denně přesvědčuji u českých a slovenských studentů: často neznají ani vlastní národní minulost a přítomnost, nerozumějí hlubinně vlastnímu jazyku a literatuře; je ovšem otázka, zda jim rozumět chtějí nebo zda to odpovídá dnešním světovým trendům, jež by rádi následovali. Brněnské česko-slovenské svazky se to snaží změnit směrem k hlubšímu vzájemnému poznání, i když se to daří jen povlovně: není to běh na krátkou trať.

Když se podíváme na tematickou a metodologickou skladbu jednotlivých studií, zjistíme jejich různorodost, ale také společné rysy. Jednak je to vskutku sledování nových tematických okruhů typických pro vyznačenou dobu, jednak je tu i pestrost metodologická jdoucí od sémiotických k pragmatickým a areálově kulturologickým postupů pokrývajících českou a slovenskou prózu, poezii i drama, jevy spjaté s novými technologiemi, přístupy komparatistické a genologické, literaturu pro děti i téma migrace a queer literatury – vše probírané analyticky a kriticky, komplexně, s chladným odstupem i emotivním zaujetím, jež však nepřekračuje hranice odbornosti. A především je tu zjevný posun k mladším generacím: poté, co se odtud opět z různých důvodů vytratil koryfejové, participují tu více mladí z české a hlavně slovenské strany, často spjatí spoluprací s českými pracovišti, a také přece jen někteří starší, často i jejich učitelé. Přístupy a postupy všech tak zřetelně oživují tematické a metodologické panoráma *Brněnských textů k slovakistice*. Které z těchto studií projdou nelítostným sítem času jako silné a inspirativní, ukáže až budoucnost.

Ivo Pospíšil